

Karies bland barn och ungdomar

Epidemiologiska uppgifter för år 2021

Socialstyrelsen har samlat in uppgifter om kariesförekomsten hos barn och ungdomar från Sveriges regioner och sammanställt uppgifterna på nationell nivå. Uppgifterna avser år 2021.

Uppgifter om barns och ungdomars tandhälsa i Sverige utgör ett verktyg för planering av regionala och nationella insatser på tandvårdsområdet. Vidare används tandhälsodata för regionala, nationella och internationella jämförelser av tandhälsa. I Sverige kan den nationella sammanställningen fungera som ett riksgenomsnitt vilket kan användas som referens vid regionala uppföljningar. Internationellt används Sveriges uppgifter om barn och ungdomars tandhälsa bl.a. i jämförelser inom Norden. Uppgifterna samlas också in och presenteras av WHO Collaborating Center i Malmö.

Metod för insamling och sammanställning av uppgifterna

Sedan 1985 har Socialstyrelsen samlat in uppgifter från regionerna¹ om karies hos barn och ungdomar vid vissa indikatoråldrar. Metoden för insamling av uppgifterna samt förklaringar av använda begrepp finns redovisade i Socialstyrelsens rapport *Karies hos barn och ungdomar – En lägesrapport för år 2008*.

Insamlade uppgifter 2021 avser barn och unga vuxna i åldrarna 3, 6, 12, 19 och 23 år. Uppgifter om 23-åringar har inkluderats sedan 2019 då de enligt tandvårdslagen² omfattas av regionernas avgiftsfria tandvård för barn och unga.

För 3-åringar avser insamlade uppgifter en ettårsperiod, det år man fyllde 3 år. För övriga åldersgrupper har Socialstyrelsen inhämtat och sammanställt uppgifter om personer som besökt tandvården under en tvåårsperiod, de som besökte tandvården det år man fyllde 6, 12, 19 respektive 23 år alternativt året innan. Anledningen till detta är att barn och ungdomar som vid senaste besök till tandvården varit kariesfria inte alltid undersöks det år man fyller 6, 12, 19 respektive 23 år. Genom att begränsa insamlingen till ett år kan detta visa sig i lägre täckningsgrad för antalet undersökta samt en överrepresentation av barn med karies.

Uppgifter som samlats in är: totala antalet barn och unga vuxna i respektive åldersgrupp i regionen, antal undersökta samt antal kariesfria.

¹ Tidigare landstingen

² 7§ Tandvårdslagen (1985:125)

För 12-, 19- och 23-åringar samlas även in uppgifter om antal kariesskadade eller lagade tänder enligt DFT index³. För gruppen 19- och 23-åringar redovisas också kariesskador på tändernas kontaktytor, så kallad approximalkaries som benämns DFSa⁴.

Insamlade uppgifter redovisas som andelar undersökta i respektive åldersgrupp, andelen kariesfria och medeltalet DFT och DFSa i respektive åldersgrupp.

För åldersgrupperna 12- respektive 19-åringar har dessutom så kallat SiC index⁵ beräknats.

Resultat

Tjugo regioner har redovisat uppgifter om kariesförekomst bland barn och unga vuxna i de inkluderade åldersgrupperna. Fjorton av regionerna har redovisat data uppdelat på ett respektive två år för 6-, 12-, 19- respektive 23-åringar. Resten har redovisat för ettårsperiod. Två regioner har inte rapporterat uppgifter från privata vårdgivare.

Socialstyrelsens faktablad om effekterna av pandemin i tandvården visar att färre har besökt tandvården, både 2020 och 2021^{6,7}. Resultaten om kariesförekomst för 2021 måste således tolkas med hänsyn till att ett mindre antal barn och unga har undersökts än innan pandemin. Figur 1 visar andelen barn och unga som undersökts det år de fyllt 3, 6, 12, 19 alternativt 23 år mellan 2015 och 2021. Figuren visar att andelen av varje åldersgrupp som kommit för undersökning har åter ökat 2021 efter en tydlig minskning i samband med pandemiutbrottet 2020⁷. Resultaten för 2021 påverkas således inte i lika stor utsträckning som år 2020, men en fortsatt påverkan av pandemin syns i resultaten som avser den tvååriga perioden.

³ DFT är förkortning och står för Decayed and Filled Teeth

⁴ Detta är av intresse eftersom dessa skador ofta tyder på längre framskriden kariessjukdom och är en god indikator på framtida vårdbehov. Det beror på att lagningar på tändernas kontaktytor oftare går sönder än till exempel på tuggytor och behöver då lagas på nytt.

⁵ SiC är förkortning och står för Significant Caries Index och avser medelvärdet av skadade tänder för den tredjedel barn och ungdomar som har flest skadade tänder

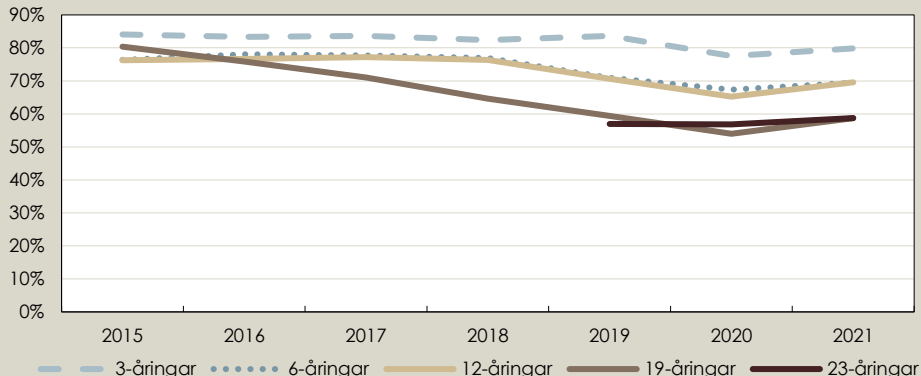
⁶ Effekter av covid-19 på tandvårdsbesök bland barn och vuxna – del 3. Socialstyrelsens 2021

⁷ Effekter av covid-19 på munhälsa och tandvårdsbesök bland barn och vuxna – del 4. Socialstyrelsen 2022

Figur 1. Andel undersökta i respektive åldersgrupp mellan 2015 och 2021*

Avser barn och unga vuxna som undersökts det år de fyllt 3, 6, 12, 19 respektive 23 år

Procent

* Rapportering för 23-åringar startade 2019

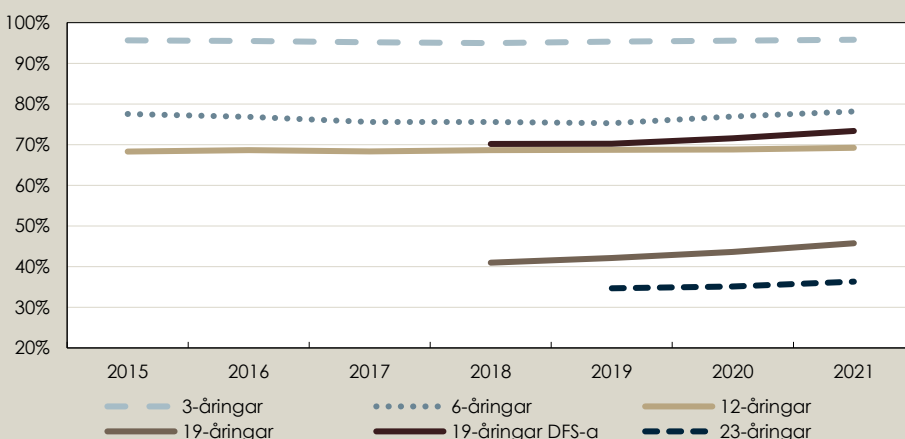
Källa: Socialstyrelsen, 2022

Sammanställningen av årets uppgifter om kariesförekomst visar att den andel som är kariesfri bland de som undersökts året de fyllt 6, 12, 19 alternativt 23 år ökar i alla åldersgrupper. Förbättringen är tydligast bland 19-åringar, 46 procent 2021 jämfört med 43 procent 2020. Bland 3-åringar är det fortsatt 96 procent som är kariesfria, oförändrat jämfört med 2020. Resultaten för en tvåårig period, barn och unga vuxna som senast undersökts det år de fyllt 6, 12, 19 respektive 23 år eller året innan, visar att andelen kariesfria ökar bland flesta av åldersgrupperna (figur 2).

Figur 2. Andelen kariesfria bland undersökta i respektive åldersgrupp mellan 2015 och 2021*

Avser barn och unga som senast undersökts året de fyllt 6, 12, 19 respektive 23 år, eller året innan. Resultaten för 3-åringar avser barn som undersökts det år de fyllt 3 år.

Procent

* Rapportering av en tvåårig period för 19-åringar startade 2018 och rapportering för 23-åringar startade 2019

Källa: Socialstyrelsen 2022

Andelen kariesfria 6-åringar har tidigare lyfts särskilt i Socialstyrelsens sammanställningar⁸ då andelen kariesfria barn kontinuerligt minskade mellan 2011 och 2019. Enligt årets sammanställning har andelen kariesfria 6-åringar ökat med 2 procentenheter bland 6-åringar som undersökts det år de fyllt 6 år, och 1 procentenhet bland 6-åringar som senast undersökts vid 5 eller 6 år. Resultaten visar således att den förbättring som visats bland åldersgruppen i 2020 års sammanställning fortsätter även 2021.

Kariesfria 12-åringar är 69 procent av de som undersökts under en tvåårs period, en oförändrad situation jämfört med 3 föregående år. Åldersgruppen har i genomsnitt 0,7 kariesskadade tänder, även det är oförändrat mellan åren. Bland den tredje del av åldersgruppen som har flest kariesskadade tänder visas en liten förbättring mellan åren, 2,0 karierade eller fyllda tänder 2021 jämfört med 2,1 året innan.

Bland 19-åringar som undersökts senast som 18 eller 19 åringar ökar andelen kariesfria med 2 procentenheter. Genomsnittsantalet karierade eller fyllda tänder var 1,9 jämfört med 2,1 året innan. Bland den tredje delen av åldersgruppen som har flest karierade eller fyllda tänder visas en fortsatt förbättring. SiC index för åldersgruppen är 4,9 jämfört med 5,2 2020 och 5,4 2019.

I åldersgruppen 23-åringar är det också en större andel som är kariesfria jämfört med året innan. Trettiosex procent av åldersgruppen var kariesfri 2021 och ökade med 1 procentenhet jämfört med 2020. I genomsnitt har 23-åringarna 2,8 karierade eller fyllda tänder, jämfört med 2,9 året innan. Generellt visas således en liten förbättring bland 23-åringar jämfört med 2020.

Kontakt:

Alfheidur Astvaldsdottir, sakfrågor

Telefon: 075-247 30 00

E-post: alfheidur.astvaldsdottir@socialstyrelsen.se

Oscar Sallander, statistikfrågor

Telefon: 075-247 30 00

E-post: oscar.sallander@sociastyrelsen.se

⁸ Karies bland barn och unga – Epidemiologiska uppgifter för år 2019. Socialstyrelsen, 2020. Karies bland barn och unga – Epidemiologiska uppgifter för år 2020. Socialstyrelsen, 2021.